

Markedsrapport Rusland

Baggrund

Rusland blev ramt af dyb økonomisk krise i midten af 2014 pga. olieprisens styrtdyk. Siden er oliepriserne igen steget, men dog til et lavere prisniveau, hvad der kan betegnes som en ny normal. Olieprisfaldet faldt sammen med voksende geopolitiske spændinger med Vesten, som pålagde økonomiske sanktioner på Rusland i forbindelse med Ruslands annektering af Krimhalvøen og involvering i oprøret i Østukraine. Dette har bidraget med yderligere pres på økonomien. Rusland var desuden dårligt beredt på dårligere tider. Hvor de høje olie- og naturgaspriser forgyldte Rusland i årevis, har de store indtægter omvendt mindsket den politiske tilskyndelse til at udvikle landets øvrige økonomi. Indførelsen af et semiautokratisk politisk system under Putin hindrer desuden landets udvikling.

Oliemilliarderne har fx gjort, at man ikke har fået skabt et bredere skattegrundlag og fået ryddet op i den ineffektive statsstyrede sektor, som i stadig højere grad dominerer centrale dele af økonomien såsom olie-gas-sektoren og banksektoren. Det vil kræve en stor omstilling og politisk handlekraft, hvis Rusland skal komme ud af det økonomiske slæbespor. Men et stort moderniseringsbehov skaber også eksportmuligheder for danske virksomheder, idet Rusland har et stort efterslæb i forhold til investeringer på en række områder, herunder i industrien, landbruget og inden for infrastruktur.

Tabel 1: Økonomiske nøgletal for Rusland

	2015	2016	2017	2018 (Skøn)	2019 (Skøn)	2020 (Skøn)
Real BNP-vækst (pct.)	-2,5	-0,2	1,5	1,7	1,8	1,6
Inflation (pct.)	15,5	7,0	3,7	3,0	4,3	4,5
Offentlig budgetbalance af BNP (pct.)	-2,4	-3,4	-1,4	0,3	0,4	0,5
Offentlig gæld (brutto) af BNP (pct.)	9,1	9,9	11,4	10,2	9,4	8,6
Betalingsbalancens løb. poster af BNP (pct.)	5,0	1,9	2,2	4,0	3,8	2,9
Udlandsgæld (brutto) af BNP	34,2	40,9	34,2	33,8	33,6	33,6
Privat kreditgivning-vækst	26,4	6,1	7,9	9,5	3,0	0,5
Valutakurs RMB:USD	60,94	67,01	58,34	61,53	63,29	65,15

Kilde: EIU

Udgivet af: Dansk Erhverv i samarbejde med EKF – Danmarks Eksportkredit

Økonomisk udvikling

Efter en række gyldne år siden 2000 vågnede Rusland op til en ny virkelighed i sommeren 2014 med markant lavere oliepriser. Råstofindtægterne bidrager med omkring 25 pct. af det russiske BNP og med 50 pct. af statens indtægter. Og denne afhængighed har med olieprisfaldet sendt økonomien i sænk i perioden 2014-17. Ruslands økonomi er nu igen i vækst, men det forventes, at væksten fremover bliver svagere end i 00'erne. Dette skyldes ikke mindst, Rusland nok skal lære at leve med et noget lavere prisniveau for olie end tidligere.

Rusland har dog tilpasset sig bedre end så mange andre olie-gas-lande. Den offentlige økonomi er blevet trimmet, men er fortsat tyngt af store udgifter til blandt andet forsvar og pensioner. Rusland opgav at holde rublen fast over for USD i efteråret 2014, hvilket har hjulpet med at opretholde et solidt betalingsbalanceoverskud og bidraget til en relativt hurtig tilpasning af prisniveauet i Rusland over en kort periode med høj inflation i 2015. Kursen på rubler, der følger olieprisen, faldt markant i 2014-15, men er steget i takt med olieprisen. Men centralbanken har med en ny fiskal regel valgt at holde kursen relativt stabil på et lavere niveau. Inflationen er bekæmpet og genetableret på ca. 4 pct., hvilket er positivt.

De makroøkonomiske konsekvenser af nedturen har dog været en massiv reallønsnedgang for almindelige russere, og det har smittet af på privatforbruget og detailhandelen. Reallønsnedgangen er dog nu på vej frem igen i takt med den aftagende inflation, hvilket er positivt for privatforbruget. Eksporten af olie og naturgas er fortsat betydelig og holder hånden under økonomien og giver stabile valutaindtægter, som sikrer valutareserven og dermed landets betalingsevne for importerede varer. Især landbruget men også industri-sektoren er i vækst, hvilket er et signal om at investeringslysten er vendt tilbage efter nedturen.

På længere sigt vil Ruslands økonomi dog næppe uden væsentlige strukturreformer vende tilbage til tidligere vækstrater på 5-6 pct. årligt, som det var tilfældet mellem 2000 og 2008. Det skyldes en svag indenlandsk konkurrence på grund af offentlige og private monopoler, lav produktivitet, et rigt arbejdsmarked, en faldende arbejdsstyrke pga. flere ældre og et usædvanligt dårligt erhvervs-klima, hvor korrupsion og ringe sikring af ejendomsretten samt et retsvæsen, der ikke er uafhængigt af politiske og økonomiske interesser, forvrider markedet og svækker incitamenterne til at investere. Den russiske banksektor er også skrøbelig ovenpå krisen. Flere mellemstore banker er gået i betalingsstandsning og statslige redningspakker har været nødvendige. Centralbanken er generelt påbegyndt en større opbrydning i banksektoren, som er præget af hvidvask og intransparens. Denne proces og den generelle afmatning har dog bremset noget op i udlånsvæksten i Rusland. De vestlige sanktioner, der forbyder vestlige banker at låne direkte til de sanktionsbelagte russiske banker, har desuden hævet prisen på finansiering i Rusland. Dermed bremses væksten også. Men helt grundlæggende lider Ruslands økonomi af for meget statslig indblanding, herunder i bankernes udlånspolitikker. Uden dybe reformer og privatisering, og i fravær af gyldne oliepriser, vil Rusland derfor næppe genvinde tidligere tiders vækst i de kommende år.

Tabel 2: **Ruslands handelsforhold til Danmark**

Dobbeltbeskatningsaftale med Danmark	Nej
Russiske investeringer i Danmark (beholdning i 4. kvartal 2017)	7,8 mia. DKK
Danske investeringer i Rusland (beholdning i 4. kvartal 2017)	4,1 mia. DKK
Dansk vareeksport til Rusland 2017	6,28 mia. DKK
Dansk tjenesteeksport til Rusland 2017	3,89 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteeksport til Rusland 2017	10,17 mia. DKK.
Dansk vareimport fra Rusland 2017	12,13 mia. DKK.
Dansk tjenesteimport fra Rusland 2017	2,61 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteimport fra Rusland 2017	14,74 mia. DKK.
Danske datterselskaber i Rusland 2016	157 (20.004 ansatte i alt)

Kilde: SKAT og Danmarks Statistik

Politisk udvikling

Ruslands annektering af Krim-halvøen og landets rolle i Ukraines borgerkrig har bidraget til, at forholdet til USA og EU er på frysepunktet. Som reaktion på Vestens sanktioner har den russiske regering satset på at styrke de politiske og økonomiske relationer med ikke-vestlige lande – blandt andet Kina. Ruslands intervention i Syrien har desuden placeret Rusland som en uundgåelig faktor i det mellemøstlige sikkerhedspolitiske puslespil, men også bidraget til yderligere interessekonflikter med Vesten.

Afsløringer af Ruslands forsøg på at påvirke det amerikanske præsidentvalg har i høj grad forsuret USA-Ruslandsforholdet og vanskeliggjort en optøning i overskuelig fremtid. De amerikanske og europæiske Rusland-sanktioner vil derfor næppe blive tilbagerullet foreløbigt uden klare russiske indrømmelser og adfærdændring, hvilket der ikke er meget, som tyder på vil ske. Det dårlige forhold mellem Rusland og de vestlige lande vil dermed fortsætte et stykke tid, hvilket skaber en varig højere usikkerhed ift. det russiske marked.

Indenrigspolitisk har Putinstyret haft økonomisk medvind i lang tid og nydt stor popularitet. Men med stigende fattigdom og ulighed pga. den økonomiske nedtur i 2014-17 er styret dog blevet mindre populært. Spørgsmålet er, om Putinkredsen kan holde sig ved magten og holde sammen på det vidtstrakte land på længere sigt. Det er sandsynligt, at Putin og kredsen omkring ham beholder grebet om magten indtil præsidentvalget i 2024, hvor Putin ifølge forfatningen ikke kan genopstille. Spillet om en efterfølger er dog helt sikkert allerede gået i gang, og det er svært at vurdere, om det vil gå stille af givet det lukkede politiske system. Ruslands politiske system præget af høj korruption og lav offentlig service bidrager desuden til forhøjet risiko for social ustabilitet.

Sanktioner

USA strammede sine Ruslands-sanktioner i april 2018 uden at koordinere med EU. Seks russiske rigmænd, som det Hvide Hus vurderede at være tæt på Kreml, kom på den såkaldte udvidede amerikanske sanktionsliste (SND-listen). Effekten er endnu ikke helt klar. Men som udgangspunkt forbyder USA både amerikanske virksomheder og udenlandske virksomheder at indgå i økonomiske transaktioner med individer på listen. USA vil dermed også retsforfølge ikke-amerikanske virksomheder og personer i USA, såfremt de faciliteter handler med de sanktionsramte russiske individer og virksomheder. Resultatet er, at EU og USA nu har ret forskellige sæt Ruslandssanktioner, hvilket komplicerer transaktioner i Rusland og disses finansiering.

Tabel 3: **Rusland på globale ranglister**

WIPO's Global Innovation Index	45 (ud af 127)
World Economic Forum's Global Competitiveness Index	38 (ud af 137)
Transparency Internationals "Corruption by country"(efter laveste niveau)	135 (ud af 180)
Verdensbankens "Ease of doing business" (samlet score)	35 (ud af 190)
Verdensbankens individuelle parametre:	
Bureaukrati ved opstart af virksomhed (efter laveste niveau)	28 (ud af 190)
Adgang til kredit (efter nemmeste adgang)	29 (ud af 190)
Beskyttelse af mindretalsaktionærer (efter mest effektive beskyttelse)	51 (ud af 190)
Bureaukrati for virksomheder ved eksport/import (efter laveste niveau)	100 (ud af 190)

Kilde: Se kildehenvisning på sidste side

Markedsmuligheder

Med en befolkning på 140 mio. er der en anseelig købekraft i Rusland. Og med omfangsrige sanktioner mod landet, er der et stigende behov for at etablere en mere selvforsynende økonomi fx med landbrugsvarer.

Landbrugsproduktion - Rusland er langt bagefter på landbrugs- og fødevarerområdet om må modernisere, hvis landet skal kunne producere flere fødevarer og af højere kvalitet. Her kan dansk ekspertise inden for produktionsudstyr, genetik og eksempelvis staldløsninger finde et voksende marked.

Vand og energi - Rusland har udfordringer i forhold til at effektivisere og optimere sine vand-, energi- og spildevandsnetværk. Der ligger et dansk potentiale på dette område for tekniske løsninger.

Vedvarende energi - landet satser på mere vedvarende energi som sol- og vindkraft, som nu er konkurrencedygtige med nyopførte kulværker mange steder. Dermed kan Rusland

også frigive naturgas til eksport fremover, som aktuelt bruges til elproduktion. Flere større vindenergiauktioner har allerede været afholdt.

Cement og rørløsninger - Den store olie/gasindustri i Rusland medfører et løbende behov for nødvendige investeringer i sektoren, som imidlertid for de statsejede giganters vedkommende er omfattet af sanktioner. Men også Ruslands øvrige infrastruktur skal opgraderes. Det kan åbne for danske leverancer inden for blandt andet cement og rør-løsninger. Her kan der imidlertid være udfordringer med de gældende EU-sanktioner

10 største danske eksportvarer til Rusland

Tabel 4: **Overkategorier**

1.	Maskiner og -tilbehør til industrien	909 mio. kr.
2.	Fisk, krebsdyr, bløddyr og varer deraf	608 mio. kr.
3.	Medicinske og farmaceutiske produkter	597 mio. kr.
4.	Kemiske materialer og produkter	542 mio. kr.
5.	Specialmaskiner til forskellige industrier	466 mio. kr.
6.	Tekniske og videnskabelige instrumenter	344 mio. kr.
7.	Elektriske maskiner og apparater; tilbehør	309 mio. kr.
8.	Foderstoffer (undt. Umalet korn)	299 mio. kr.
9.	Køretøjer	294 mio. kr.
10.	Animalske og vegetabiliske materialer, rå	197 mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 5: **Underkategorier**

1. Koldtandsrejer Pandalus	252,97 mio. kr.
2. Lægemidler bestående af blandede eller ublandede produkter	197,92 mio. kr.
3. Enzymer og tilberedte enzymer	191,55 mio. kr.
4. Kulturer af mikroorganismer	142,35 mio. kr.
5. Katalysatorer på bærestof	140,50 mio. kr.
6. Tilberedninger af den art, der anvendes som dyrefoder	124,76 mio. kr.
7. Reaktionsstartere, reaktionsacceleratorer og katalytiske præparater	111,10 mio. kr.
8. Tilberedninger, herunder tilsætningsfoder	90,10 mio. kr.
9. Peptoner og derivater deraf	89,96 mio. kr.
10. Påhængsvogne og sættevogne	84,52 mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Kommercielt klima

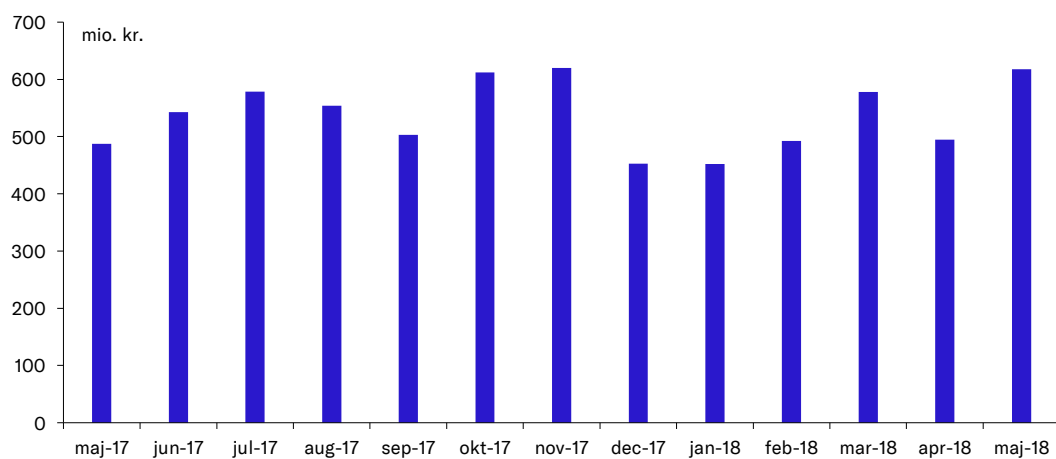
Ruslands kommercielle klima har en score på 3,3 i efterretningsbureauet IHS's model for kommercielt klima, hvilket er i den tunge ende for SNG-regionen og på linje med lande som Ukraine og Turkmenistan. Landet scorer især dårligt på håndhævelse af kontrakter og på korruption, som præger forretningsklimaet – især ift. større virksomheder. Korruptionen, især på højt niveau, gør markedet uforudsigeligt at navigere i, mens det rapporterer, at mindre virksomheder ikke oplever de store vanskeligheder. Landets domstole er ikke afhængige, hvorfor det kan være nødvendigt at sikre domstolsafgørelser uden for Rusland ifm. kontrakter. De internationale sanktioner gør det ligeledes udfordrende at arbejde i Rusland.

Tabel 6: **Modtagere af dansk vareeksport 2017, rangeret**

1. Tyskland	102,0 mia. kr.
2. Sverige	78,5 mia. kr.
3. Storbritannien	53,8 mia. kr.
13. Japan	14,1 mia. kr.
14. Belgien	11,7 mia. kr.
15. Australien	7,6 mia. kr.
16. Rusland	6,3 mia. kr.
17. Schweiz	6,0 mia. kr.
18. Tjekkiet	5,7 mia. kr.
19. Tyrkiet	5,7 mia. kr.

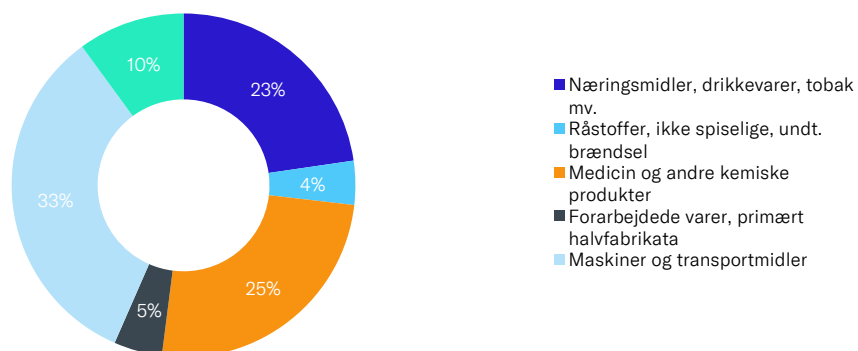
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 1: **Dansk vareeksport til Rusland fra maj 2017 til maj 2018**

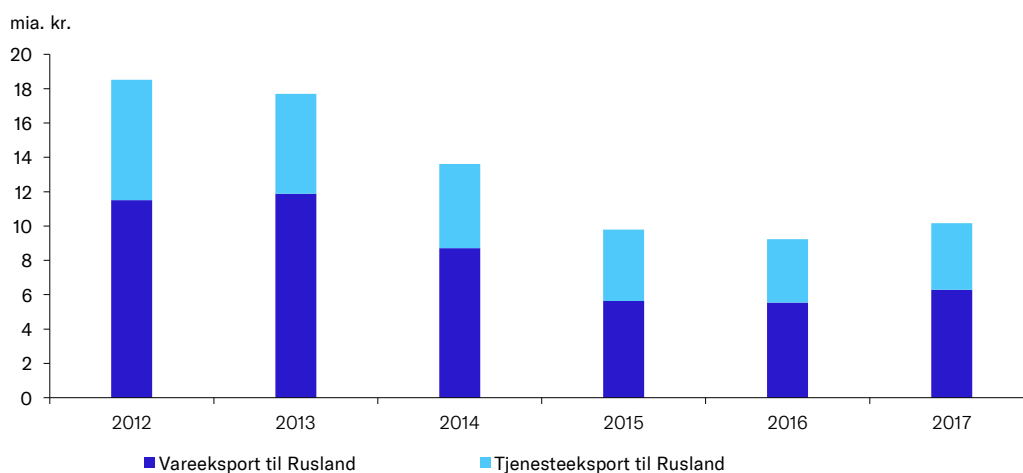
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 2: **Hovedkomponenter i den danske vareeksport til Rusland fra januar til september 2017**

Kilde: Danmarks Statistik og Udenrigsministeriets eksportudsigte for Rusland

Figur 3: **Dansk vareeksport til Rusland fra 2012 til 2017**

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 6: **Hovedkomponenter i den danske vareeksport til Rusland**

	2014	2015	2016	2017	2018 Januar	Vækst mio. År-t-dato
Vareeksport i alt, mio. kr.	8.709,6	5.628,9	5.541,1	6.277,9	455,7	
Vækst mio.kr.	-3.137,1	-3.080,7	-87,8	737,8		69,7
Vækst i pct.	-26,5%	-35,4%	-1,6%	13,3%	18,1%	
Andel af Danmarks vareeksport	1,4%	0,9%	0,9%	0,9%	0,8%	
Hovedkomponenter i eksporten						
Næringsmidler, drikkevarer, tobak mv.	1.941,1	943,6	1.028,0	1.351,6	80,9	-27,2
- Kød og kødvarer	237,2	21,3	17,1	607,8	45,4	5,6
- Diverse næringsmidler Kød og kødvarer	408,5	206,6	139,7	299,2	15,3	1,1
- Fisk, krebsdyr, bløddyr og varer deraf	271,5	324,7	428,2	153,1	8,1	-8,8
Råstoffer, ikke spiselige, undt. brændsel	265,5	228,8	227,7	243,1	72,0	55,8
- Animalske og vegetabiliske materialer	202,1	184,4	195,3	196,6	71,4	56,2
- Gødningsstoffer og mineraler, rå	30,9	26,0	15,2	33,5	0,1	-0,4
Mineral, brændsels- og smørestoffer o.l.	1,6	2,2	0,3	0,2	0,0	0,0
Kemikalier og kemiske produkter	2.043,1	1.577,3	1.612,4	1.536,9	116,5	26,2
- Medicinske og farmaceutiske produkter	764,0	466,4	543,2	542,2	41,0	11,3
- Kemiske materialer og produkter	799,7	710,0	684,1	597,0	42,4	5,7
- Organiske kemikalier	237,9	219,2	208,4	193,4	19,3	8,4
Forarbejdede varer, primært halvfabrikata	264,9	224,6	204,4	271,7	16,3	-2,4
- Metalvarer	47,5	38,0	35,7	67,9	2,4	-0,2
- Varer af ikke-metalliske mineraler	42,6	44,5	37,5	59,2	4,6	-2,6
- Tekstilgarn, tekstilstof, tekstilvarer	45,8	35,6	41,4	47,3	2,1	-0,2
Maskiner og transportmidler	3.328,3	2.003,6	1.949,9	2.245,1	131,8	17,1
- Maskiner og -tilbehør til industrien	1.523,3	817,9	664,1	909,7	56,2	-1,9
- Specialmaskiner til forskellige industrier	798,8	495,9	534,8	465,9	19,4	8,1
- Elektriske maskiner og apparater	448,4	303,5	270,8	308,5	31,4	14,0
Færdigvarer og andre varer	825,5	643,8	513,3	614,2	37,0	0,3
- Tekniske og videnskabelige instrumenter	402,7	379,6	287,6	344,0	20,4	0,1
- Diverse forarbejdede varer	149,0	119,2	103,1	139,1	8,7	1,0
- Beklædningsgenstande og -tilbehør	161,6	74,8	76,3	86,9	5,7	0,3

Kilde: Udenrigsministeriet/ Danmarks Statistik

Om Markedsrapport

Markedsrapport er en del af Dansk Erhvervs løbende overvågning af de internationale markeder og udkommer i opdateret version hvert kvartal. Publikationen udarbejdes i samarbejde med en gruppe samarbejdspartnere, der besidder en helt særlig viden om handels- og forretningsvilkår på de vigtigste danske eksportmarkeder. Samarbejdspartnerne er:

EKF – Danmarks Eksportkredit

Har du brug for en kredit til at udvikle din virksomhed eller levere en ordre til en kunde i udlandet? Har din eksportkunde brug for finansiering for at kunne købe dine varer? EKF er Danmarks Eksportkredit, og vi hjælper danske virksomheder frem i verden ved at finansiere jeres forretninger og tage de risici, der kan være forbundet med at handle med andre lande. Som en del af vores arbejde vurderer vi løbende økonomisk og politisk risiko på de fleste eksportmarkeder. Kontakt EKF på 35 46 26 00 eller besøg på www.ekf.dk, hvis din virksomhed har brug for finansiering til eksport eller er underleverandør til eksport.

Det Dansk-Tyske Handelskammer (www.handelskammer.dk)

Udenrigsministeriet (www.um.dk)

Markedsrapport er baseret på en række solide statistikkilder, som Dansk Erhverv finder troværdige: Danmarks Statistik, Eurostat, IMF, WTO, OECD, Danmarks Nationalbank, Verdensbanken og The Economist Intelligence Unit. Gengivelse af materiale fra Markedsrapport skal ske med Dansk Erhverv anført som kilde.

For yderligere information om Markedsrapport, herunder om muligheden for at blive samarbejdspartner, kontakt venligst Michael Bremerskov Jensen, chefkonsulent, EU & International, Dansk Erhverv, på tlf. +45 31 75 24 00 / email: mje@danskerhverv.dk.

For mere om Dansk Erhverv se vores hjemmeside på: www.danskerhverv.dk